

לא לתינוק הזה פיללנו

דחיית העלאת גיל הפרישה לנשים משרתת אמנם את הנשים מן העשירונים התחתונים הניזונים מקצבאות הביטוח הלאומי, אך פוגעת בפורשים לפנסיה, ובמיוחד עמיתי הפנסיות הוותיקות

רוני סימון

לאחרונה הודיעו קרנות הפנסיה הוותיקות לעמיתיהן, כי קצבת הפנסיה שהן משלמות תקוצץ באחוז וחצי החל מיוני 2019. קיצוץ זה נובע מחובתן של הקרנות לבצע איזון אקטוארי ולהתאים את זכויות העמיתים, שהן ההתחייבויות האקטואריות של הקרנות, לנכסים של הקרנות. כל זאת כתוצאה מדחיית העלאת גיל הפרישה לנשים.

בדו"ח קרן הפנסיה מבטחים הוותיקה לסוף 2017, מסעיף 3.1.7 נכתב: "בעקבות דינוי המשיך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018. משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזי הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ-2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סכסוך בין דורי נוסף בקרנות ההסדר... העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ-200 מיליון ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ-5.0 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012."

על פי החלטת רשות שוק ההון, נדחתה הפעלת האיזון האקטוארי לחודש יוני 2019, ולפיכך שלחו הקרנות הודעה לעמיתים בחודש אוקטובר 2018. אם נבחן את השתלשלות האירועים שהובילו את חברי הכנסת, ובפרט חברי ועדת הכספים, לתקן את חוק גיל הפרישה, נראה שראשיתם בהצעות לסדר היום של חברות הכנסת שלי יחימוביץ', אורלי לוי-אבקסיס וחברת הכנסת לשעבר אזהבה גלאון, החל משנת 2016, שביקשו לעצור את מתווה העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64, שנקבע בחוק לפני כן. זאת בעוד ששר האוצר כחלון לא הציג עמדה ברורה בנושא זה, ודחה את מסקנות הוועדה שהוקמה לנושא זה בראשות אמיר לוי, ראש אגף התקציבים לשעבר. על פי מהלך הדיונים, טענו חברות הכנסת שיש למצוא פתרון לנשים במקצועות שוחקים, שמתקשות לעבוד בהן לאחר גיל 60 או 62, וכן לנשים שנפלטו ממעגל העבודה לקראת או בסביבות גיל 60.

אולם, הטיעונים שהעלו חברות הכנסת, כמו גם יו"ר ועדת הכספים ח"כ משה גפני, התייחסו ברובן לנשים מהעשירונים הנמוכים ולכאלה שיש להן תלות בקצבאות הביטוח הלאומי כדי להתקיים. לפיכך, יש רציונל בהחלטה לדחות את העלאת גיל הזכאות לקצבאות זקנה מהביטוח הלאומי, כל עוד לא ניתן פתרון אחר. דחייה זו אמנם מחמירה את בעיית הגרעון האקטוארי של הביטוח הלאומי, אולם בעיה זו נמצאת על סדר היום הממשלתי בכל מקרה ואין מנוס לממשלה מלמצוא פתרון כולל לסוגיה זו.

אולם באשר לקרנות הפנסיה הוותיקות, בקרנות אלו מבטחים עמיתים אשר החלו לחסוך לפנסיה עד שנת 1995, 13 שנה או יותר לפני שהביטוח הפנסיוני בפנסיה צוברת הפך לחובה בשנת 2008. רוב המבטחים בקרנות היו עובדי מוסדות ההסתדרות השונים או עובדי מקומות

עבודה מבוססים יחסית במגזר הפרטי, אשר הבטיחו את זכויות הפנסיה של עובדיהם כבר בשנים אלה. לפיכך, נראה לי כי דחיית העלאת גיל הפרישה משליכה על אוכלוסייה שונה מזו שנועדה לה.

מהדו"ח השנתי של "עמיתים" לשנת 2017, עולה כי שיעור הקצבה הממוצעת לפנסיונר לשנת 2017 בשלוש הקרנות הגדולות היה: מבטחים: 4,287 שקלים, קג"מ: 4,245 שקלים ומקפת: 5,386 שקלים. הממוצע המשוקלל בכל הקרנות הוותיקות שבהסדר היה 4,698 שקלים לחודש. כיוון שבקרנות אלה ניתן לצבור לכל היותר זכויות פנסיה של 70%, מדובר על שכר ממוצע מוצה של 6,711 שקלים. יש לזכור כי במקומות עבודה רבים, לא כל מרכיבי השכר הם מרכיבים סוציאליים שיש בגינם הפרשה לפנסיה, וכך ניתן להניח כי השכר בפועל הוא גבוה אף יותר. לפיכך, נראה שחברי הכנסת התכוונו לעזור לנשים חלשות, אך בפועל, כיוון ש"חוק גיל פרישה" קובע גיל פרישה אחד לצורך הביטוח הלאומי והקרנות הוותיקות, קבעו כלל שנוגע גם למעמד הביניים ולבעלי הכנסה בעשירונים האמצעיים ואף יותר. חברי הכנסת התכוונו שהממשלה תממן מתקציבה את הגרעון שנוצר בביטוח הלאומי, אך בקרנות הפנסיה המתנהלות כ"משק סגור" תחת התאמה ואיזון אקטואריים, הטבה לנשים בגילאי 64-62 באה על חשבון כלל הפנסיונרים - גברים ונשים כאחד.

לפיכך, הפתרון המתבקש הוא הפרדה בין גיל הפרישה לצורך קצבאות הביטוח הלאומי לבין זה הקובע לצורך הקרנות הוותיקות. את הגיל לקרנות הוותיקות יש להעלות מיד וללא דיחוי, על מנת למנוע את הפגיעה בזכויות, ואילו לנושא הביטוח הלאומי יש לגבש פתרון שבו גיל הפרישה יעלה בהדרגה, ותוך מתן פתרונות לנושא נשים במקצועות שוחקים או שנפלטו משוק העבודה. פתרונות אלו יכולים גם לשלב הכשרה להסבה מקצועית כבר בגילאי ה-50. אני עצמי העליתי את הנושא בפני ראש רשות שוק ההון, ד"ר משה ברקת, ולדבריו הנושא הוא בסמכות המחוקק בלבד. לפיכך, הנושא יהיה נתון לפתחו של משרד האוצר וועדת הכספים החדשה לאחר הבחירות לכנסת.

*הכותב הוא חוקר בתחום הפנסיה בפקולטה לניהול באוניברסיטת בן גוריון, ומשמש יו"ר פורום החוסכים לפנסיה בישראל